

مؤلفه‌های الگوبخشی انقلاب اسلامی نسبت به کشورهای جهان مبتنی بر دیدگاه رهبر معظم انقلاب K

مصطفی آقاجانی*

چکیده

این مقاله بر آن است با تمرکز بر موضوع صدور انقلاب و الگوبخشی انقلاب اسلامی، به این سوال پردازد که مؤلفه‌های مهم در الگوبخشی انقلاب اسلامی نسبت به کشورهای جهان کدام‌اند؟ برای پاسخ به این سؤال، ابتدا بایستی مفاهیمی مانند غیریت انقلاب اسلامی (استکبار)، عمق استراتژیک انقلاب اسلامی، استکبارستیزی، مستضعفین (مخاطبین انقلاب اسلامی)، بر اساس نگاه آیت الله خامنه‌ای (مدظله) تبیین شود. پس از تبیین این مفاهیم اصلی، به سه حوزه‌ی الگوبخشی پرداخته می‌شود که باید به عنوان مسائل انقلاب اسلامی با اهتمام به آنها، زمینه‌های صدور و افزایش نفوذ انقلاب مطالعه شود. انقلاب اسلامی با دارا بودن مؤلفه‌هایی مانند الگوی هویت اسلامی، الگوی استکبارستیزی و الگوی ایران قدرتمند، می‌تواند با نقش‌آفرینی یک نظام سیاسی الگو و مثالی بر روی سایر کشورهای جهان اثرگذار باشد. این مقاله با تأکید بر این سه مؤلفه سعی دارد به طور دقیق به جزئیات و دقایق این محورها پردازد. در این پژوهش از روش داده بنیاد برای پالایش و برداشت از متون و سخنرانی‌های رهبر انقلاب استفاده شده است؛ اما سعی شده با راهکارهایی مانند مصاحبه‌ی نخبگانی و جستجوهای کلیدواژه‌ای و پژوهش‌های مرتبط، معایب و کاستی‌های این روش جبران شده و پژوهش متقنی تهیه شود. همچنین سعی شده با

Mostafaaghajani1370@gmail.com

تاریخ پذیرش: 96/12/27

*. نویسنده مسئول

تاریخ دریافت: 96/7/23

مطالعه‌ی تمام آثار و بیانات معظم له، ساختار و چینش مفهومی متقنی، درباب موضوع پژوهش استخراج شود.

واژگان کلیدی

صدور انقلاب - عمق استراتژیک - استکبار - آیت الله خامنه‌ای - سیاست خارجی - مستضعفین

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران، پس از فروپاشی رژیم ستمشاهی، الگوی جدیدی از حکومت‌داری را پیش روی ملت‌های جهان قرار داد. این مدل از حکومت با تمام شاخصه‌ها و ابعادش اعم از نوع ساختار، منابع قانون‌گذاری، الگوی رهبری، رابطه‌ی مردم و حکومت و آرمان و اهداف عالی، بسیار برای غرب که هم‌پیمانان رژیم متلاشی شده‌ی پهلوی نیز بودند، تحمل ناپذیر بوده است. انقلاب اسلامی به محض پیروزی با استقبال گسترده‌ای در بین ملت‌های آزادی‌خواه و ضدامپریالیستی و نیز کشورهای اسلامی رو به رو شد. به طوری که رشد روزافزون انقلاب اسلامی، موجبات زمینه‌سازی در بین نخبگان و ملت‌های جهان برای الگوبرداری از نمونه‌ی انقلاب اسلامی را بیش از پیش فراهم آورد و منجر به تحركات و جنبش‌هایی در سطح جهان شد که علاوه بر آنکه اغلب آنان به نقش و جایگاه انقلاب اسلامی در شکل‌گیری آن جنبش‌ها اذعان داشته‌اند، بسیاری از این ملت‌ها به عمق استراتژیک انقلاب اسلامی تبدیل شده‌اند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر را می‌توان مبتنی بر روش داده بنیاد دانست که در آن تلاش شده، اشکالات و نارسایی‌های داده بنیاد، با به کارگیری روش‌های دیگر برطرف شود. نظریه پردازی داده بنیاد یا "گراندد تئوری"^۱ را در معنای نخست می‌توان به روش استقرایی^۲ و اکتشافی^۳ تولید نظریه یا فرضیه از طریق فرایند تکراری^۴ و بازگشتی^۵ گردآوری سازمان یافته‌ی داده‌ها و تحلیل منظم آنها معرفی نمود. (ذولفقاریان، 1390: 43) به عبارتی منظور از نظریه‌ی داده بنیاد، نظریه‌ی برگرفته از داده‌هایی است

1. Grounded Theory
2. Inductive
3. Exploratory
4. Iterative
5. Recursive

که در طی فرایند پژوهش به صورت نظام‌مند گردآوری و تحلیل شده‌اند. (حریری، 1385: 108) از آن جا که نظریه‌های زمینه‌ای از داده‌ها استنتاج می‌شوند، می‌تواند با ایجاد ادراک عمیق‌تر، رهنمود مطمئنی برای عمل باشند. یکی از راه‌های کسب دانش، رفتن سراغ صاحبان نظر در موضوع مورد مطالعه است. در حوزه‌ی سیاست خارجی ایران و مسائلش در مقابل تهدیدات استکبار که تحقیقات جامعی در آن انجام نگرفته است، رهبر معظم انقلاب به دلایل زیر از جمله بهترین صاحب نظران و سرآمد آنان می‌باشد. این دلایل بدین قرار هستند: (نقشه‌ی جامع منظومه‌ی گفتمانی پیشرفت اسلامی، بی تا: 75)

تجربه	• سابقه‌ی مدیریتی بیش از سی سال به عنوان مدیر عالی نظام
مرجعیت	• آگاهی نسبت به وضعیت مطلوب نظام جمهوری اسلامی
اطلاع	• مرکزیت و مرجعیت در تمام امور بزرگ و کوچک نظام
تخصص	• مرکز تجمع تجارب و ظرفیت‌های علمی و کارشناسی

تصویر 1: چرایی رجوع به آرای رهبر معظم انقلاب

با توجه به بیانات مقام معظم رهبری K جمهوری اسلامی 5 مرحله کلی را باید طی نماید که در هر مرحله باید با آسیب‌ها و مسائل آن دوره برخورد نماید و از سد آنها بگذرد.

1. انقلاب اسلامی

2. نظام‌سازی اسلامی

3. دولت‌سازی اسلامی

4. کشور (جامعه) اسلامی

5. تمدن اسلامی

«ما الان در مرحله سوم هستیم.» (آیت الله خامنه‌ای، 1380 الف). در این مرحله «احتیاج است که دستگاه حاکم‌ی کشور در عمل خود، در سازماندهی خود و در چگونگی رفتار خود، به طور کامل اسلامی عمل کند. این نوشتار با تمرکز بر موضوع صدور انقلاب و الگو بخشی، با نگاهی مسئله شناسانه به مؤلفه‌های این موضوع در حوزه‌ی سیاست خارجی می‌پردازد و همانطور که بیان شد؛ مبنای کشف، نظرات رهبر معظم انقلاب می‌باشد. در این قسمت، نحوه و روش انجام پژوهش را

مورد توجه قرار می‌دهیم.

گام‌های استخراج مسائل

برای استخراج مسائل سیاست خارجی دولت اسلامی در حوزه‌ی صدور انقلاب، از بیانات مقام معظم رهبری، روشی مقتبس از روش داده بنیاد استفاده شده است. این روش دارای چند مرحله است:

1. مطالعه و فیش برداری
2. کد گذاری فیش‌ها
- 2.1. کدگذاری باز
- 2.2. کدگذاری محوری
- 2.3. کدگذاری گزینشی
3. ترسیم نمودار
4. مباحثه نمودار و کدها
5. نگارش مقاله و نوشتار پژوهشی

تعریف مفاهیم

1. سیاست خارجی

یکی از زمینه‌هایی که در آن موضوع استکبارورزی نمود و ظهور دارد، سیاست خارجی است که موضوع این مقاله می‌باشد. سیاست خارجی نیز به زعم اندیشمندان علوم سیاسی از سیاست داخلی و مؤلفه‌های آن جدا نیست بلکه در ارتباط وثیق با آن است_ در ادامه که به دلایل دشمنی استکبار با ایران اسلامی و مسائل این حوزه می‌پردازیم به طور ملموس و عینی تاثیر مؤلفه‌های سیاست داخلی در این دشمنی را درمی‌یابیم. برای مثال محمود سریع القلم در کتابش این ارتباط را این چنین بیان می‌کند: «برای فهم ترکیب‌های معقول فراملی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، ابتدا می‌بایستی، نگرش و درکی از فعل و انفعالات و زیر بناها و نظام انگیزشی سیاست خارجی ایران در دوران پس از انقلاب اسلامی پیدا کنیم. سیاست خارجی هرکشوری، در نهایت ادامه‌ی سیاست داخلی آن است و رفتارهای بیرونی آن ناشی از لایه‌ها و پیچیدگی‌هایی است که در داخل آن وجود دارد. (سریع القلم، 47: 1379) اما در ارتباط مفهوم سیاست خارجی با روابط خارجی باید گفت: «روابط خارجی به مجموعه‌ی روابط و مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی یک کشور با سایر

کشورها و سازمان‌های بین‌المللی اطلاق می‌شود. حدود و ثغور کلی روابط خارجی هر کشور را سیاست خارجی آن کشور تعیین می‌کند. به عبارت دیگر هر کشور بر مبنای سیاست خارجی خود، روابط و مناسباتی با سایر کشورها و سازمان‌ها برقرار می‌کند. رابطه‌ی سیاست خارجی و روابط خارجی، رابطه‌ی کل و جزء است. «مدیر شانه‌چی، 11:1392) به طور خلاصه می‌توان سیاست خارجی را این گونه بیان کرد: «جهتی را که یک دولت در روابط خارجی خود برمی‌گزیند و در آن از خود تحرک نشان می‌دهد و نیز شیوه نگرش دولت را نسبت به جامعه بین‌المللی سیاست خارجی می‌گویند». (محمدی، 1366: 23)

2. نظام سلطه

از تعبیری که در مورد بازیگران بزرگ و تمامیت‌خواه جهان که به صورت هماهنگ نقش خود را ایفا می‌کنند، به کار می‌رود، نظام سلطه است. «نظام سلطه یعنی چه؟ یعنی آن سازوکاری در دنیا که کشورها و ملت‌های دنیا تقسیم می‌شوند به دو قسم: سلطه‌گر و سلطه‌پذیر ... مشکل دستگاه‌های قدرتمند سلطه‌گر دنیا این است که امروز یک جریانی در عالم به وجود آمده که با این سازوکار مخالف است. در مرکز این جریان، ایران اسلامی است» (آیت الله خامنه‌ای، 1391 الف) «دعوای با ایران هم سر همین است؛ این را بدانید. دعوای با جمهوری اسلامی این است که این، نظام سلطه‌گر و سلطه‌پذیر را نپذیرفته؛ سلطه‌گر که نیست، خودش را از سلطه‌پذیری هم بیرون آورده و پای این حرف ایستاده. اگر ایران موفق شد و پیشرفت پیدا کرد ... نشان داده می‌شود به ملت‌ها که می‌توان سلطه‌پذیر نبود و روی پای خود ایستاد و پیشرفت کرد. نمی‌خواهند این اتفاق بیفتد؛ همه‌ی دعوها سر این است، بقیه‌ی حرف‌ها بهانه است». (آیت الله خامنه‌ای، 1394 الف)

3. استکبار

آیت الله خامنه‌ای K گرچه در بیانات مختلف، یکی از مهمترین مصادیق دشمن را استکبار و در رأس آن آمریکا می‌داند، اما پرداختن به این مفهوم هم از دیدگاه اسلامی ایشان و هم از جهت ابعاد پرداختن به موضوع، مخاطب را به نوع خاص دشمن و ویژگی‌هایش رهنمون می‌کند که از این رهگذر آسان و سریع‌تر می‌توان استراتژی‌های سیاست خارجی را در مقابل مستکبرین تحلیل و فهم کرد.

3 - 1. معنای استکبار

«استکبار، معنای وسیعی دارد. در قرآن هم، شاخه‌ها و مشتقات استکبار، مکرر به کار رفته است. خود کلمه استکبار هم، در قرآن به کار رفته است. به نظر می‌رسد که استکبار، غیر از تکبر است. شاید این طور بشود گفت که تکبر، بیشتر به یک صفت قلبی و روحی اشاره می‌کند؛ یعنی انسان خود را برتر از دیگران بداند و بگیرد. استکبار، بیشتر به جنبه‌ی عملی تکبر توجه دارد. یعنی کسی که کبر می‌ورزد و خود را بالاتر از دیگران می‌داند، در رفتار خود با دیگران هم، طوری کار را سازماندهی می‌کند که این تکبر، در عمل مشخص و واضح می‌شود. دیگران را حقیر می‌کند، به دیگران اهانت می‌کند، در کار دیگران دخالت می‌کند و برای دیگران، به عنوان تصمیم‌گیرنده ظاهر می‌شود. این، معنای استکبار است که در آیه‌ی کریمه‌ی قرآن هم، آن جایی که درباره مستکبران سخن می‌گوید، می‌فرماید: «فلما جاءهم نذیر مازادهم الأنفورا، استکباراً فی الارض و مکر السئی». (آیت الله خامنه‌ای، 1375 الف)

3 - 2. استکبار جهانی

«استکبار جهانی معنایش این است که دولت‌ها و قدرت‌هایی در دنیا هستند که نسبت به ملت‌های دیگر، با برخورد استکباری مواجه می‌شوند: ثروت آنها را می‌برند، در حکومت‌های آنها به دخالت می‌پردازند، در سیاست‌های آنها اعمال نظر می‌کنند و آنها را به این سمت و آن سمت می‌کشانند. این، استکبار بین المللی است. ... امروز چیزی که به استبداد بین المللی اضافه شده، عبارت از این است که قدرت‌های مستکبر جهانی و در رأس آنها ایالات متحده‌ی آمریکا، برای ملت‌های دیگر حق حرف زدن و اظهار نظر کردن هم قائل نیستند. ... رادیوها، خبرگزاری‌ها، وسایل سریع‌السیر انتقال خبر و تحلیل، دستگاه‌های استعماری، تحلیلگران سیاسی و سلاح‌های کشنده و مرگبار، همه در اختیار آنهاست. خود را محق جلوه می‌دهند و سعی می‌کنند هر کس را که مخالف با آنهاست، با فشار سیاسی یا نظامی و اقتصادی، از میدان خارج کنند تا آب از آب تکان نخورد. یعنی یک طرف فشار یک عده قدرتمند است که اگر در صد مسئله با هم اختلاف دارند، در تقسیم دنیا به مناطق نفوذ و فشار آوردن بر اکثریت مردم

عالم، یکی هستند و با هم اختلافی ندارند. اگر در تقسیم منابع غارت زده جهان سوم یا کشورهای فقیر، با هم درگیری دارند - که دارند - اما در اصل غارت منابع و فشار روی دولت‌هایی که مقاومت کنند، با هم هیچ اختلافی ندارند! « (آیت الله خامنه‌ای، 1371 الف)

3-3. استکبارستیزی یعنی چه؟

«نقطه‌ی مقابل این جبهه‌ی ظالم و ستمگر (استکبار)، گروهی هستند که با استکبار مبارزه می‌کنند؛ مبارزه‌ی با استکبار یعنی چه؟ یعنی در درجه‌ی اول زیر بار این زورگویی نرفتن؛ معنای استکبارستیزی یک چیز پیچ و خم‌دار پیچیده‌ای نیست؛ استکبارستیزی یعنی یک ملّتی زیر بار مداخله‌جویی و تحمیل قدرت استکبارگر یا انسان مستکبر یا دولت مستکبر نرود؛ این معنای استکبارستیزی است. « (آیت الله خامنه‌ای، 1392 الف) جزء اولین ویژگی‌های ثبات یافته در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران نیز، روح استکبارستیزی و مقابله‌ی با نظام سلطه بوده است. در واقع انقلاب اسلامی در مواجهه با دو استبداد به وجود آمد، یکی استبداد داخلی که زور و فرمان و خواست بی‌قید و شرط و از روی هوی و هوس خود را بدون پشتوانه‌ی الهی بر مردم تحمیل می‌کرد و دیگر استبداد بین‌المللی که در عرصه‌ی وابط بین‌المللی خواست و اراده‌اش را بر ملت‌ها و دولت‌ها اعمال می‌کرد. و این دومی همان استکبار است. «اهمّیت این انقلاب و علّت اینکه این انقلاب زلزله در دنیا ایجاد کرد ... این بود که یک منظومه‌ی فکری نو را به دنیا عرضه کرد و امروز هم همچنان در اکناف عالم، این منظومه‌ی فکری در حال پیشرفت است. ... دل‌ها هنوز متوجّه این منظومه است ... یکی از اجزای مهمّ این منظومه‌ی فکری که خیلی هم جاذبه دارد، عبارت است از نفی ظلم، نفی استکبار، «نفی استبداد - استبداد هم اعم است از استبدادی که حکّامی و حکومت‌هایی در کشورهای خودشان نسبت به مردم خودشان انجام می‌دهند، و آن استبداد و دیکتاتوری‌ای که نظام سلطه در سطح جهان به وجود می‌آورد - این یک بخشی از این منظومه‌ی فکری است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1394 ب)

4. مستضعفین

یکی از دوگانه‌های اندیشه‌ی حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله)، دوگانه‌ی استکبار در مقابل

استضعاف است. ایشان در بیانی از یک طرف به مسئولیت همه در قبال مستضعفین اشاره می‌کنند؛

«شما ملاحظه کنید احکام گوناگون را: مثلاً حکم امریه معروف و نهی ازمکر ... یا مسئله‌ی جهاد. جهاد اسلام در واقع کمک به ملت‌هایی است که پشت پرده‌ی سیاست‌های استعماری و استکباری و استبدادی قرار داده شده‌اند که نور اسلام به اینها نرسد؛ نور هدایت به اینها نرسد. جهاد برای دریدن این پرده‌ها و این حجاب‌ها است؛ جهاد اسلامی این است. بحث اینکه آیا جهاد، دفاعی است یا ابتدائی است یا مانند اینها، بحث‌های فرعی است؛ بحث اصلی این است: ما لکم لا تُقاتلونَ فی سبیلِ اللهِ وَ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ النِّسَاءِ وَ الْوِلْدَانِ؛¹ چرا جهاد نمی‌کنید، مقاتله نمی‌کنید، نبرد نمی‌کنید در راه خدا - و بلافاصله [می‌گوید] - و در راه مستضعفین، برای نجات مستضعفین؟ این احساس مسئولیت است؛ یعنی شما برو جان خودت را به خطر بینداز و جانت را کف دستت بگیر در میدانهای خطر، برای اینکه مستضعفان را نجات بدهی ...» (آیت الله خامنه‌ای، 1393، الف)

از طرفی دیگر ایشان با مخاطب قرار دادن عموم مستضعفان جهان، یکی از اصلی‌ترین و یا به واقع اصلی‌ترین نقش را در مقابله با مستکبرین، خود ملل مستضعف بر عهده دارند.

«علی‌رغم میل استکبار، دنیای اسلام و امت اسلامی یکپارچه است. وقتی از اسلام و اصول انقلاب و اهداف انقلاب اسلامی سخن می‌گوییم، مخاطب ما همه‌ی مسلمانان عالم هستند؛ و آن هنگام که از مبارزه و مقابله با استکبار جهانی و قلدرها و غارتگرهای جهان حرف می‌زنیم، مخاطب ما تمام مستضعفان عالمند. این، طبیعت پیام ماست؛ استکبار جهانی هم این مطلب را میداند. دشمنی او با ما و امام و انقلاب اسلامی نیز به خاطر همین نکته است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1368 الف)

موضوع مستضعفین در تقارن با بحث استکبار جهانی روشن می‌شود. در واقع این دو یک کل مکمل هستند که معانی وابسته‌ای دارند.

1. سوره‌ی نساء، بخشی از آیه‌ی ۷۵: «... چرا شما در راه خدا [و در راه نجات] مردان و زنان و کودکان مستضعف نمی‌جنگید؟ ...»

5. عمق استراتژیک

یکی از مفاهیمی که بسیار در علوم نظامی و استراتژیک مورد بحث و بررسی قرار گرفته خصوصاً در ادبیات جدید این حوزه، مفهوم عمق استراتژیک است. در یک تعریف ساده می‌توان بیان داشت عمق استراتژیک عبارت است از فضایی بدیل برای مدیریت مناسبات بین بازیگران، به گونه‌ای که با توجه به مزیت نسبی بازیگر عامل (ب) و تاثیرپذیری بازیگر مقابل (الف)، بتواند تامین یا تقویت اهداف مورد نظر بازیگر عامل (ب) را در پی داشته باشد. این فضای بدیل به گونه‌ای است که برای بازیگر مقابل اهمیت راهبردی دارد.

عمده‌ی بازیگران تلاش می‌کنند برای خودشان عمق استراتژیک تعریف نمایند، اما آیا آنچه در ادبیات رهبری انقلاب می‌آید نیز برابر با همین تعریف است؟ برای فهم معنای مورد نظر رهبر انقلاب از عمق استراتژیک سراغ مقالات و نوشته‌های دیگران رفته و از این رهگذر، نتیجه‌ی زیر حاصل شد.

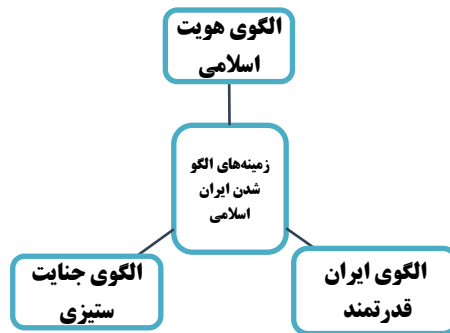
محمد باقر خرمشاد در این مورد معتقد است؛ در راه مبارزات انقلاب‌ها، دو قدرت داخلی (یعنی استبداد داخلی) و خارجی قرار دارند و راه برخورد و مقابله این انقلابیون با قدرت سخت دشمن قدرت نرم انقلاب است. قدرت نرمی که دارای دو بُعد داخلی و خارجی است. که در زمینه داخلی بسیج توان توده‌های مردم را در پی دارد و در زمینه‌ی خارجی نیز تشکیل دهنده‌ی عمق استراتژیک است. این عمق استراتژیک و یا جلب توده‌های فرامرزی، همانطور که در مقابل استبداد داخلی به انقلاب مصونیت می‌بخشد در بُعد خارجی نیز مصونیت بخش است. و به دلیل اسلامی بودن ایران، اولین لایه عمق استراتژیک آن، جهان اسلام است. اولین دایره‌ی عمق استراتژیک ایران، به دلیل ماهیت انقلاب اسلامی، جهان اسلام است. (خرمشاد، مصاحبه با سایت دفتر مقام معظم رهبری)

در این برآیند، عمق استراتژیک نه در صحنه‌ی میدانی و زمین الزاماً، بلکه در دل‌های مخاطبین انقلاب اسلامی تعریف می‌شود و قابل تحقق است. به بیان دیگر، عمق استراتژیک یک ملت و یک نظام در جهان امروز، به معنای میزان نفوذ تفکرات، اهداف و آرمان‌هایی است که آن نظام دارد. بر همین اساس، آیت الله خامنه‌ای ملت‌های مسلمان را عمق استراتژیک نظام جمهوری اسلامی می‌داند و آن را تکیه‌گاهی برای ملت ایران بیان می‌کنند. (آیت الله خامنه‌ای، 1387 الف)

عمق استراتژیک، صحنه‌ی صدور انقلاب

در این بخش، بین ماهیت انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی، و مخاطبان یا تماشاگران عرصه‌ی

بین‌المللی، نسبتی قابل تعریف است. شواهد نیز این را تایید می‌کند که در صحنه‌ی بین‌المللی دو نظام وجود دارد. یکی نظام سلطه، و یکی نظام مبتنی بر معنویت، عقلانیت و عدالت. در این میان، جمهوری اسلامی با انقلاب مقدس سال 57 نظام سلطه را با چالشی جدی مواجه کرد و با حضور خود در عرصه‌ی بین‌المللی، منو و یا دایره‌ی انتخاب دولت‌ها و ملت‌ها را از دوگانه‌ی سلطه‌گر و سلطه‌پذیر فراتر برد و انتخاب سومی را برایشان رقم زد. جمهوری اسلامی با تمام مرارت‌ها و مشکلات، که غالبشان را با تحمیل و دخالت مستقیم غرب، متحمل شده، تاکنون از این حوادث سالم و استوار بیرون آمده است و همچنان به عنوان الگویی برای کشورهای خواهان استقلال، آزادی و ارزش‌های انسانی، شناخته می‌شود. الگو بودن کشورمان اولاً در بعد منطقه‌ای و کشورهای اسلامی و در مرحله‌ی بعد در بعد جهانی قابل ارزیابی است. آنجایی که کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین، کشورمان را به عنوان یک الگو می‌نگرند و در مبارزاتشان به آن تأسی می‌کنند. اما ایران اسلامی با ماهیت کلی‌اش در سه مجال مورد الگوبرداری قرار می‌گیرد که سهم مسئولان و آحاد مردم در این موضوعات باید مورد مطالعه قرار گیرد و برای تقویت و یا ایجاد موضوعات در این چارچوب، باید بدان پرداخت. این سه عبارتند از:

تصویر 2: زمینه‌های الگو شدن ایران اسلامی

نکته‌ی دیگر در این زمینه، استفاده از تعبیر صدور انقلاب است. مفهومی که غرب روی آن بسیار مانور داده است. اما تعبیر صدور انقلاب در واقع همان مفهوم الهام‌بخشی است یعنی با توجه در بیانات رهبر معظم انقلاب، نام دیگر صدور انقلاب، همان الگو شدن ایران اسلامی است که عنوان این مقاله نیز می‌باشد.

معنای دقیق صدور انقلاب و الگو بخشی

«معنای صدور انقلاب این است که ملت‌های دنیا ببینند یک ملت، با قدرت خود و با اتکاء به اراده و عزم خویش و با توکل به خدا می‌تواند ایستادگی کند و تسلیم نشود. اگر ملت‌ها این پایداری را دیدند، باور خواهند کرد و تشویق خواهند شد که خودشان را از زیر بار ظلم نجات بدهند. امروز شما واضح‌ترین حرکات مسلمین را در جاهایی می‌بینید که سالهای متمادی مسلمان‌های آنجا زیر فشار بودند.» (آیت الله خامنه‌ای، 1382 الف)

صدور انقلاب و نیز حمایت سیاسی از مسلمانان مبارز در عرصه دیپلماسی هم می‌آید. «دشمن به ما می‌گوید چرا انقلابتان را صادر می‌کنید؟ ... صدور انقلاب به معنای صدور یک کالا نیست که به طور دائم، آن هم به وسیله‌ی اشخاص بخواهد ادامه داشته باشد. صدور یک فکر و یک اندیشه، به معنای آن است که آن اندیشه، صحیح است و دل انسان‌ها را در اکتاف عالم، به خود جذب می‌کند. این کار انجام گرفت و روزه روز آتارش را در دنیا حتی بعد از رحلت امام بزرگوار ما نشان می‌دهد. ولی ما حمایت معنوی و سیاسی می‌کنیم.» (آیت الله خامنه‌ای، 1372 الف) یکی و شاید گفت، تنها ملتی که اکنون این نقش الگو بودن را برای کشورها و ملت‌ها ایفا می‌کند، ملت پرافتخار ایران است. ملت ایران الان الگویی در منطقه است و دشمنان از تکرار این مدل می‌ترسند.

«... تحلیل‌های دنیا هم نسبت به مسائل منطقه‌ی ما همین است؛ می‌گویند ایران الگو شد، ملت ایران الگو شد. و می‌ترسند که همان اتفاقی که در اینجا افتاد، آنجا هم بیفتد؛ یعنی برافراشته شدن پرچم اسلام و ایجاد نظامی مبتنی بر اسلام. این، خاصیت ایستادگی است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1390 الف)

گفته شد، یکی از عرصه‌های صدور انقلاب، کشورهای اسلامی است، این عرصه نیز اقتضائات و شرایطی دارد که باید رعایت گردد.

هدف صدور انقلاب و الگوبخشی؛ بازتولید معارف اسلامی

«هدف این نیست که ما انقلاب را به شکل متعارف در عرف سیاسی و قاموس سیاسی به این کشور و آن کشور صادر کنیم؛ انقلاب چیزی نیست که با ابزارهای سیاسی بشود آن را صادر کرد یا با ابزارهای نظامی و امنیتی بشود آن

را پیش برد؛ این غلط است؛ ما از اول، این راه را بستیم. مسئله‌ی جمهوری اسلامی، مسئله‌ی بازتولید معارف والای اسلامی است، تا مسلمانان احساس هویت کنند، احساس شخصیت اسلامی کنند، با تعالیم اسلام که نجاتبخش بشریت است، آشنا شوند؛ بدانند این معنایش چیست که خداوند متعال می-فرماید: پیغمبر را فرستادیم «و یضع عنهم اصرهم و الأغلال الّتی كانت علیهم» (آیت الله خامنه‌ای، 1389 الف)

مؤلفه‌های الگوی بخشی

الف) الگوی هویت اسلامی

هویت اسلامی جمهوری اسلامی ایران، تنها شامل شکل و عینیت آن نیست. بلکه مجموعه‌ای است از نیات و اصول اعتقادی عقلی و نمودهای رفتاری این اصول. لذا ممکن است ما در برخی موارد یا موضوعات واکنشی نشان ندهیم اما با ابراز عقیده و حمایت و یا تنفر از اقدامی، الگویی برای کشورها بمانیم. نفس این حرکت، و نفس این قدرت در داشتن هویت متمایز از نظام استکباری نیز گاهی می‌تواند الگوساز باشد. مثلاً به محض شکل‌گیری انقلاب اسلامی، مسئله‌ی صدور انقلاب نیز شکل گرفت. بدون اینکه اقدامی برنامه‌ریزی شده بخواهد پشتش انجام گیرد. که نمونه‌ی آن در بیانات امام خامنه‌ای نیز قابل رهگیری است. جمهوری اسلامی به لطف حضور پررنگش در معادلات بین‌المللی، الگویی است در هویت اسلامی برای کشورهای اسلامی در درجه‌ی اول و پس از آن سایر کشورها.

انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی بیدارکننده‌ی مسلمانان بود

«رهبر مسلمانان زنده و بیدار یکی از کشورها، که من اسم نمی‌خواهم بیاورم، آمد پیش من، گفت: «ما آدم‌هایی معمولی بودیم و امام ما را زنده کرد.» این آدم، آدمی است که هزاران انسان، در یک نقطه از عالم، از او الهام می‌گیرند. ما با کدام ابزار پیشرفته و با کدام فناوری فوق‌مدرن، این کارها را انجام دادیم؟ امروز هم همان بساط برقرار است. ما هم می‌گوییم. ما هم حقایق را بیان می-کنیم. بنده هم به مسلمانان عالم پیام می‌دهم که تا اعماق جوامع اسلامی برود و در فضای زندگی آنها، به فضل الهی، بیچد.» (آیت الله خامنه‌ای، 1372 ب)

نگاه ما به انقلاب اسلامی و کشور جمهوری اسلامی باید چنین نگاهی باشد. این ماهیتی است

که هنوز هم در ما وجود دارد و پیوسته اعمال و عملکردمان زیر نظر کشورهاست.

انقلاب اسلامی ایران سرچشمه‌ی بیداری اسلامی در جهان اسلام

ایشان در بیانی ضمن رد اتهام آمریکا و انگلیس مبنی بر نقش ایران در تحریک ملت‌ها می‌فرمایند:

این موج مقابله با امریکایی‌ها و انگلیسی‌ها ناشی از بیداری اسلامی و اثرات نهضت عظیم امام علیه السلام است. (آیت الله خامنه‌ای، 1382 ب)

حال که ما این چنین هستیم و البته نگاهمان به انقلاب و کشورمان و جایگاهمان باید چنین مؤلفه‌هایی داشته باشد، یک وظایفی را بر دوش ما می‌گذارد. چه از نظر ملی و چه از نظر اسلامی، ما باید به مثابه‌ی یک الگوی خوب بدرخشیم.

وظیفه‌ی جمهوری اسلامی، دعوت بشریت به اسلام

«ما بایستی به عنوان یک ملت، به عنوان یک جمعیت عظیم هفتاد هشتاد میلیونی واقع در یک منطقه‌ی حساس عالم، با نگاه درست، با استفاده‌ی از اقتدار اسلامی، جای پای خودمان را محکم کنیم؛ اهداف انسانی و والای خودمان را که از اسلام گرفته‌ایم، در معرض نگاه و دید همه‌ی بشریت بگذاریم و بشریت را دعوت کنیم به آن چیزی که اسلام به بشریت هدیه می‌دهد؛ این وظیفه‌ی ما است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1392 ب)

برجسته‌سازی هویت اسلامی در دنیا

«یکی از وظایف مهم دیگری که بر عهده‌ی دولت و نظام جمهوری اسلامی است، این است که هویت اسلامی را در دنیای اسلام برجسته و شفاف کنیم، تا این یک معیاری باشد در جلوی چشم ملت‌های مسلمان؛ تدین دور از خرافه و کاوش در منابع دینی و نوآوری.» (آیت الله خامنه‌ای، 1385 الف)

اهمیت الگوی نوین مردم سالاری دینی به عنوان حجتی برای بشریت

«الگوی نوین مردم سالاری دینی، راه جدیدی را به بشریت ارائه کرده است که زندگی انسان در آن، از آفات نظام‌های بنا شده بر استبداد فردی و حزبی یا

برآمده از نفوذ زرسالاران و چپاولگران، و از غرقه شدن در وادی مادی‌گری و اباحیگری و دور افتادن از معنویت، میرا گردد، و تقابل و تضاد خداپرستی با مردم‌گرایی را در عمل تخطئه کند ... این الگوی نوین، در رشد خود و در بقا و استحکام خود در دست‌یابی به هدف‌های خود، حجتی قاطع بر ضد همه‌ی نظامهایی است که به نام انسان‌گرایی مردم را از خدا و معنویت بیگانه ساختند و با نام مردم‌سالاری انسانها را به شکل‌های گوناگون در پنجه‌ی اقتدار خود فشردند.» (آیت الله خامنه‌ای، 1385 ب) «... باید دیپلماسی را بر این اساس استوار کرد. جمهوری اسلامی حرف نوئی دارد؛ این حرف نو عبارت است از مردم و ارزش‌های الهی. این دو تا باید با هم توأم بشوند و حرکت‌ها و جوامع را شکل بدهند. این حرف ماست. ارزش‌های معنوی و ارزش‌های الهی، همراه با اراده‌ی مردم؛ نه تحمیل بر مردم.» (آیت الله خامنه‌ای، 1390 ب)

نیازمند بودن دنیا به موضعگیری و ایستادگی و وحدت و مقاومت ملت ما

«ملت ما باید ان شاءالله همین وحدت کلمه، همین راه و همین تلاش را ادامه بدهند. دنیا به شما و موضعگیریتان نیازمند است. همین مسئله‌ی عظیم فلسطین، همین مسایل گوناگون مسلمانان مظلوم در نقاط مختلف دنیا که در خانه‌ی خودشان غریبند، همین حرکت و جنبش عظیم اسلامی که امروز تقریباً در همه جای دنیای اسلام و نقاط مسلمان نشین - از آسیا تا اروپا و آفریقا - محسوس است و مشاهده می‌شود و مسلمانان احساس هویت اسلامی می‌کنند و حرکت می‌کنند و حرف خودشان را می‌زنند و وحدت خودشان را نشان می‌دهند و دشمن خودشان را می‌ترسانند، همه‌ی اینها به ایستادگی و مقاومت و وحدت و اراده‌ی نیرومند شما نیازمند است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1369 الف)

عدم عقب نشینی در مقابل نظام سلطه، جهت حفظ اعتماد ملتها و عمق استراتژیک

«... اولین زبانی که از عقب نشینی ملت ایران به وجود می‌آید، این است که این دستاورد عظیم افکار عمومی دنیای اسلام علیه او خواهد شد؛ این تلاش می‌کنند این کار انجام شود. ما خبر داریم که در دنیای اسلام پول‌ها خرج می‌

کنند؛ مطبوعات، رسانه‌ها، اینترنت، که به افکار عمومی دنیای اسلام وانمود کنند که جمهوری اسلامی دوزبانه و دورویه عمل می‌کند؛ در باطن کاری با می‌کند، در ظاهر حرف دیگری می‌گوید؛ می‌خواهند این را ثابت کنند، تا ایمان و افکار عمومی امت اسلامی را سلب کنند و پشتوانه‌ی عمیق و عمق استراتژیک جمهوری اسلامی را از آن بگیرند؛ هدفشان این است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1382ج)

ب) الگوی استکبارستیزی

ملت ایران، با انقلاب خود در جنایت‌ستیزی و استکبارستیزی و مبارزه با نظام سلطه نیز الگوی سایر ملت‌ها قرار گرفته است. این موضوع در مبارزه‌ی دائمی ما با نظام سلطه باید مستمر و نو به نو تکرار شود. چرا که استکبارستیزی اولاً از اصول انقلاب است و ثانیاً در موضوع صدور انقلاب نیز این جنایت‌ستیزی و این غیریت‌سازی با نظام سلطه بسیار مهم است. ما یک غیریتی داریم با نظام سلطه که بهترین نمود آن در مبارزه با این نظام هویدا می‌شود. و این کاری است که ملت ایران تا بحال انجام داده است.

«انقلاب اسلامی با برهم زدن معادلات سلطه‌گرانه با تجربه‌ی دخالت دادن ملت‌ها در تعیین سرنوشت‌شان، این را به ملت‌ها یاد داد. دنیا بعد از قرن هفدهم و هجدهم میلادی که پدیده‌ی استعمار به وجود آمد، عادت کرده بود که چند تا دولت محدود و محدودی، سرنوشت کشورهای دنیا - دولت‌ها، ملت‌ها - را با اتکاء به قدرت نظامی خودشان، نه با اتکاء به قدرت اخلاقی، در دست داشته باشند. ... این عادت با انقلاب اسلامی از سر دنیا رفت. معلوم شد نخیر، قدرت‌های سلطه‌گر دنیا حرفشان حرف آخر نیست. حرف آخر را ملت‌ها می‌زنند؛ عزم ملت‌ها و ایمان ملت‌هاست که حرف آخر را می‌زند. این را ملت ایران یاد داد.» (آیت الله خامنه‌ای، 1387 ب) ما یک نمونه‌های زنده‌ای از الگوگیری جمهوری اسلامی در عرصه‌ی استکبارستیزی و جنایت‌ستیزی داریم که باید آنها را هم مدنظر داشت و برایشان برنامه‌ریزی کرد.

رفتار ملت ایران تشجیع‌کننده‌ی دیگر ملت‌ها

«این ملت، به دنیا شجاعت داد. رفتار این ملت بود که همراه با قاطعیت و

هدایت قوی آن امام ملکوتی و رهبر بی نظیر، راه را باز کرد؛ ملت‌ها را تشجیع نمود؛ استکبار را کوچک کرد؛ به او احساس حقارت داد و معلوم شد که انسان‌ها و ملت‌ها، دارای قدرت‌اند.» (آیت الله خامنه‌ای، 1369 ب)

امروز ملت‌های جهان به ملت ایران با چشم عزت و احترام نگاه می‌کنند

«امروز شعارهای ضد استکباری ملت ایران در همه‌ی دنیای اسلام گسترش پیدا کرده است. امروز شما به هر کشوری از کشورهای اسلامی که حرکت کنید، با هرگونه رژیمی، با هرگونه دستگاه حاکمه‌ای، می‌بینید ملت‌های آنها به شعارهای شما، به انگیزه‌ها و آرمان‌هایی که شما ترسیم کردید، با چشم عزت و احترام نگاه می‌کنند؛ شعار ضدیت با ظلم، ضدیت با سلطه، دفاع از مظلومان، دفاع از ملت فلسطین، دشمنی با شبکه‌ی اختاپوسی صهیونیسم. این دل ملت‌های مسلمان است؛ این گسترش انقلاب اسلامی است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1387 ج)

باید با دقت توجه کرد، ما با کشور استکباری‌ای مثل آمریکا 180 درجه اختلاف داریم. هم در مسائل منطقه‌ای، هم در راهبردها، هم در هویت‌ها. لذا با نگاه به سیاست خارجی جمهوری اسلامی، ما که از الگو بودن کشورمان در جنایت ستیزی حرف به میان می‌آوریم، منظورمان جنایت ستیزی کشورهای مقابل ایران، یعنی ایالات متحده و دنباله‌هایش هستند. این بر روی کشورها مؤثر است. چرا که الگویی را در مقابل خود و در دسترس خود می‌یابند.

انقلاب اسلامی، قدرتی که آمریکا را زیر سوال برده است

«حالا در این دنیای سلطه - که حتی دولت‌های اروپایی هم که خودشان جزو خانواده‌ی قدرتند، جرأت نمی‌کنند در مقابل قدرت آمریکا حرف زیاد بزنند و فقط گاهی نق می‌زنند؛ چه برسد به دولت‌های متوسط و پایین - ملتی بوجود آمده که تمام مسلمات آن رأس قدرت را زیر سؤال برده؛ همه‌ی مسلمات سیاسی رأس قدرت، رفته زیر سؤال. زیر سؤال رفتن، فی نفسه چیزی نیست؛ اما اشکالش برای آمریکا این است که این مجادله‌ی سیاسی، یک مجموعه‌ی عظیمی تماشاگر دارد. تماشاگرها کیستند؟ ملت‌ها؛ که دارند نگاه می‌کنند و می‌بینند. تأثیری که این در روحیه‌ی ملت‌ها می‌گذارد، برای قدرت استکباری

امریکا از هر زهری تلخ‌تر است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1386 الف)

ایستادگی و تسلیم نشدن ایران اسلامی در مقابل آمریکا

«شما برادران و خواهران از نقاط مختلف دنیا آمده‌اید؛ از میان نظام‌های گوناگون، با سنت‌های متفاوت و آداب و عادات مختلف، اما با دل‌بستگی واحد؛ یعنی اسلام. اگر می‌خواهید در پیروزی اسلام موفق شوید؛ اگر می‌خواهید فشار امریکا و سایر قدرت‌ها را از روی خودتان برطرف و یا کم کنید و اگر می‌خواهید از سلطه‌ی ابزارها و آلات دست سیاستمداران قلدر عالم مصون بمانید، علاج این همه در یک کلمه است؛ کلمه‌ای که تجربه‌ی ایران اسلامی و میراث امام برای مسلمانان عالم است و آن، تسلیم نشدن در مقابل امریکا است. اگر بتوانید این ایستادگی را پیدا کنید و روش‌های فشار آن‌ها را بشناسید و در مقابل همه‌ی آنها بایستید، پیروزی شما تضمین شده و حتمی است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1371، ب)

ج) الگوی ایران قدرتمند

قدرت، یکی از عوامل جذب کشورها است. برای مثال، رژیم‌های غربی با نمادهای قدرتی که دارند موجب جذب بسیاری از کشورهای جهان به گروه کشورهای خود شده‌اند. قدرت در ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی موجب تاثیر بر کشورها و در نهایت خودباختگی آنها مقابل غرب می‌گردد. در این میان، انقلاب اسلامی با ارائه‌ی الگوی جدیدی از قدرت توان بسیاری در جذب کشورهای ضداستکباری و اسلامی دارد. اینکه کشوری در زمینه‌های اقتصادی بتواند حرف نوی را بیان کند که وابستگی به نظام سلطه نداشته باشد، مبتنی بر داخل و توان درونی باشد و در این راه موفق باشد خود به خود به عنوان الگویی، مقابل کشورها ظهور می‌کند. سیاست خارجی، ترکیبی است از فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، نظامی و ... لذا دستگاه‌های مختلف کشور باید در راه پیشرفت و توسعه طوری گام بردارند که مورد توجه بوده و در درجه‌ی بعد، قابل الگوبرداری باشد.

حرکت در جهت الگو شدن وضع اقتصادی و عدالت و حاکمیت

«امروز بحمدالله نظام جمهوری اسلامی، همه‌ی ارکان یک نظام مقتدر را با خود دارد. ما می‌توانیم آن نظامی باشیم که ملتها به ما نگاه کنند و نیرو و امید

بگیرند و احساس قدرت بکنند؛ همچنان که تاکنون بوده‌ایم. ما می‌توانیم آن ملتی باشیم که زندگی و جریان امور داخل کشور و وضع اقتصادی و قضایی و عدالت و حاکمیت عدل و انصاف در جامعه‌ی ما به نحوی باشد که ملت‌های دیگر را تشویق کند و آنها را به پیمودن این راه ترغیب و امیدوار نماید.» (آیت الله خامنه‌ای، 1369 ج) حرکت جمهوری اسلامی در راه پیشرفت، به قبل از انقلاب بازمی‌گردد. زمانی که الگویی از حکومت دینی را در قرن جدید ارائه می‌داد و در این راه تا به اکنون در تلاش است تا الگوی خود را در تمام ابعادش تکمیل نماید.

حرکت کنونی منطقه ناشی از ایستادگی ملت ایران

«حرکت کنونی منطقه نتیجه‌ی انباشت تدریجی انگیزه‌ها، فکرها و تصمیم‌ها است که اکنون بروز کرده است و این موضوع نیز ناشی از ایستادگی و ثبات قدم ملت ایران و نشانه‌های خوب پیشرفت در ایران اسلامی است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1390 ج)

نشان دادن نقاط ضعف ایران در عین پیشرفت‌های زیاد از سوی دشمن

«با وجود ابتکار و پیشرفت در کارهای شما و ورودتان در زمینه‌های جدید علمی و عملی، رادپوهای بیگانه در صدد این نیستند که پیشرفت‌های جمهوری اسلامی در زمینه‌های مختلف را به جهانیان منعکس نمایند؛ بلکه اگر نقاط ضعفی پیدا کنند، آن را ده برابر جلوه می‌دهند؛ چون وضعیت شما مردم برای قدرت‌ها دردسر خواهد داشت و در روحیه‌ی ملت‌های دیگر اثر می‌گذارد و قدرت‌های استکباری نمی‌خواهند مقاومت و ادامه‌ی حیات قدرتمندانه‌ی شما، به دیگران امید بدهد.» (آیت الله خامنه‌ای، 1368 ب)

مخالفت با نفس وجود انقلاب، استقلال و آبادانی جمهوری اسلامی ایران

آیت الله خامنه‌ای بیان این موضوع که نفس وجود نظام اسلامی برای استکبار جهانی ناخوشایند است، می‌فرماید؛ اکنون آنها از نابودی این نظام مأیوس گشته‌اند لذا در صدداند تا این استقلال و آبادانی در کشور را برای دنیا مخدوش جلوه دهند و ای تصور را برای دنیا ایجاد کنند که بدون آنها

نمی‌توان کاری از پیش برد. (آیت الله خامنه‌ای، 1374 ج)

ضرورت تصویرسربلندانه از کشور در صحنه‌های سیاسی و بین‌المللی

«امروز جمهوری اسلامی، در صحنه‌های سیاسی و بین‌المللی و در عرصه‌ی سازندگی کشور و در نمایش‌های سیاسی عظیمی که این ملت به وجود می‌آورد - مثل همین مسئله‌ی انتخابات، یا بقیه‌ی عرصه‌هایی که مردم در آن حضور پیدا می‌کنند - سربلند است. هرگاه یکی از اینها به وجود می‌آید، یکی از نمونه‌های عزت و استقلال هم ظاهر می‌شود. هر جای عالم، مسلمانی زندگی می‌کند، وقتی این خبر را می‌شنود، احساس عزت می‌کند. چرا؟ چون نظام جمهوری اسلامی را متعلق به خودش می‌داند و این به خاطر آن است که امام بزرگوار - طراح و معمار این انقلاب - این نظام را بر اساس هدف‌های اسلامی به وجود آورد و به آن، جنبه‌ی فرامرزی و جهانی و بین‌المللی داد.» (آیت الله خامنه‌ای، 1376 الف)

توصیه‌هایی راجع به صدور انقلاب در بستر عمق استراتژیک

مفهوم دیگری که در لابه لای الگوشدن ایران اسلامی جای می‌گیرد، عمق استراتژیک است که در بخش نظام مفاهیم به طور مفصل بدان پرداختیم. دل‌ها و قلوب در این موضوع، عرصه‌ی تاثیرگذاری انقلاب بر ملت‌ها هستند و از سویی این دل‌های رشدیافته خود باعث رشد و بالندگی درخت انقلاب اسلامی خواهند شد.

ملت‌های مسلمان عمق استراتژیک ما هستند

«با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، اعتزاز و افتخار و مباهات به اسلام، در مسلمانان زنده شد. اسلام، عزیز شد و مسلمان احساس کرد که اسلام مایه‌ی سربلندی اوست. این هم از برکات انقلاب اسلامی بود. اصلاً یکی از ابعاد این انقلاب و به قول معروف «عمق استراتژیک انقلاب ما» همین است و دشمنان، همین را می‌خواهند از ما بگیرند. مثل این است که انسان خیمه‌ای داشته باشد و دهها ریسمان در دهها سرزمین، با میخ‌های بلند آن را کوبیده باشند. این خیمه به گونه‌ای استوار و پابرجا می‌ماند که هیچ توفانی نمی‌تواند آن را تکان

دهد. این که می‌بینید ملت‌های مسلمان در آسیا و اروپا و آفریقا، به نفع انقلاب اسلامی سخن می‌گویند؛ از یک فتوای امام، آن طور حمایت می‌کنند؛ از انقلاب اسلامی، از روز فلسطین - روز قدس؛ جمعه‌ی آخر ماه رمضان - و دیگر مناسبت‌ها آن طور استقبال می‌کنند و درباره‌اش شعار می‌دهند، همه حاکی از عمق استراتژیک جمهوری اسلامی است، که دشمنان، این را هم نمی‌توانند ببینند» (آیت الله خامنه‌ای، 1373 ب)

نقش مواضع اسلامی در حفظ عمق استراتژیک

«نفس اعلام مواضع اسلامی در دنیای اسلام، اعتبار ما را افزایش می‌دهد و برای ما امتیاز است و نشان دهنده‌ی عمق استراتژیک ما و کمک کننده‌ی به ماست.» (آیت الله خامنه‌ای، 1383، ب)

شکل دادن به یک هویت جمعی بین المللی خستگی ناپذیر در ادامه‌ی عمق استراتژیک

«ما پیش برده‌ایم و توانسته‌ایم در جهت‌هایی که انقلاب برای ما ترسیم کرده، به شکل محسوس پیشروی کنیم. ... ما در ملت‌های گوناگون عمق استراتژیک داریم. شماها ان شاءالله وقتی در عرصه‌های وسیع‌تر وارد شوید - به کشورها مسافرت کنید، در میان ملت‌ها حضور پیدا کنید - این را بیشتر احساس می‌کنید. ... این یک واقعیت است. ... قدرت‌های اقتصادی می‌توانند بحران ایجاد کنند. بحران آفرینی، جنگ آفرینی و ایجاد نظام‌های خشن و قسی القلب - مثل اسرائیل - کار اینهاست. باید اینها را به چالش کشید. کی می‌تواند؟ یک هویت جمعی بین المللی زنده‌ی خسته نشو، متکی به ایمان قلبی و دینی؛ این است که نمی‌گذارد انسان خسته شود. هر چیز دیگری قابل خسته شدن است، جز ایمان با طراوت دینی. این می‌تواند آن قدرت‌ها را به چالش بکشد و تعدیل کند و در نهایت آنها را از بین ببرد.» (آیت الله خامنه‌ای، 1384 الف)

حفظ و تقویت عمق استراتژیک به عنوان منبع قدرت و نفوذ

«حالا یکی از چیزهایی که انسان زیاد می‌شنود، دو گزاره را مخالفین ما،

دشمنان ما می‌گویند، عده‌ای هم در داخل همان‌ها را تکرار می‌کنند؛ که در واقع اینها با هم متناقضند، منتها به تناقض آنها توجه نمی‌شود. یک گزاره این است و مکرر تکرار می‌کنند که شما کشور قدرتمندی هستید؛ شما کشور بانفوذ و اثرگذاری هستید. ... چه دوستان ما، چه دشمنان ما - اعتراف می‌کنند که جمهوری اسلامی، امروز یک کشور قدرتمند در منطقه و اثرگذار بر روی حوادث منطقه است؛ دارای نفوذ است. این یک گزاره. گزاره‌ی دوم این است که می‌گویند آقا شما این کلمه‌ی انقلاب و مسئله‌ی انقلاب و روحیه‌ی انقلابی را این قدر دنبال نکنید. خب، اینها با هم متناقض است. اصلاً این اقتدار، این نفوذ، به خاطر انقلاب است؛ اگر انقلاب نبود، اگر روحیه‌ی انقلابی نبود، اگر عملکرد انقلابی نبود، این نفوذ وجود نداشت. ... معنای این [حرف] این است که این نفوذی که الان دارید، این قدرتی که دارید، این تأثیرگذاری‌ای که در منطقه دارید، این عمق راهبردی‌ای را که شما در میان ملت‌ها دارید کنار بگذارید و از دست بدهید؛ یعنی ضعیف بشوید، تا ما بتوانیم شما را ببلعیم. می‌گویند جزو جامعه‌ی جهانی بشوید؛ خب، مرادشان از جامعه‌ی جهانی، چند قدرت مستکبر زورگوی ظالمند؛ یعنی بیایید در نقشه‌های ما حل بشوید؛ معنای این حرف این است.» (آیت الله خامنه‌ای، 1394 ج)

*صیانت از عمق راهبردی جمهوری اسلامی در مقابل دشمنی‌های نظام سلطه

«ملت‌های مسلمان عمق استراتژیک نظام جمهوری اسلامی‌اند. چرا تبلیغات عجیب و غریب آمریکائی و انگلیسی سعی می‌کنند بین ملت‌های مسلمان با ملت ایران جدائی بیندازند؟ چرا؟ با مسئله‌ی قومیت، با مسئله‌ی سنی، شیعه؟ چون می‌دانند آنها عمق راهبردی و عمق استراتژیک جمهوری اسلامی محسوب می‌شوند. تکیه‌گاه یک ملت به عمق استراتژیک اوست. نمی‌خواهند ملت ایران و نظام جمهوری اسلامی از این حمایت و طرفداری‌ای که از او در کشورهای مختلف می‌شود - که البته بی‌نظیر هم هست - برخوردار باشد. شما در هیچ‌جا نمی‌بینید که در یک کشوری از رؤسای یک کشور دیگری، آحاد مردم - نه سیاسیون - تجلیل و احترام کنند؛ عکسشان را بلند کنند، نامشان را با هیجان بیاورند؛ جز جمهوری اسلامی. در کشورهای مسلمان هر جا بروید، آنجائی که رد پائی از جمهوری اسلامی هست، مردم نسبت به آن و نسبت به جمهوری

اسلامی ابراز احساساتشان اینجوری است. دشمن این را نمی‌خواهد؛ دشمن نمی‌خواهد این ارتباط برقرار باشد. جمهوری اسلامی باید این را یکی از وظائف خودش بداند. این جزو آن شاخصهای اصلی است» (آیت الله خامنه‌ای، 1387)
(د)

*لزوم بروز عملی وفاداری به قرآن و تبعیت از اسلام در سیاست خارجی

«وفاداری به قرآن کریم، تبعیت از اسلام عزیز و تلاش برای اجرای احکام نورانی آن، ملت ایران را در چشم و دل مسلمانان عزیز و سرافراز کرده است به گونه‌ای که جوامع اسلامی در سراسر جهان به عمق استراتژیک و عقبه مستحکم جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده‌اند و این حقیقت زیبا و واقعیت تعیین کننده، نباید به هیچ علتی، خدشه‌دار شود.» (آیت الله خامنه‌ای، 1387 هـ)

*حوزه‌های آمریکای لاتین و به طور کلی ملل آزادی‌خواه، عمق استراتژیک ما

هستند

«ما در بیرون کشور هم ظرفیت‌های مهمی داریم؛ طرف‌دارانی داریم، عمق راهبردی داریم؛ در منطقه، در کشور؛ بعضی به خاطر اسلام، بعضی به خاطر زبان، بعضی به خاطر مذهب شیعه؛ اینها عمق راهبردی کشور هستند؛ اینها جزو توانایی‌های ما هستند؛ از همه‌ی این توانایی‌ها باید استفاده کنیم. فقط هم در منطقه نیست، ما در آمریکای لاتین عمق راهبردی داریم، در قسمتهای مهمی از آسیا عمق راهبردی داریم، امکانات استفاده داریم؛ از اینها بایستی استفاده کنیم، اینها کشور را قوی خواهد کرد.»¹ (آیت الله خامنه‌ای، 1393 ب)

نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی در حرکتی رو به جلو و پیش رونده توانسته با قدرت نرم خود زمینه‌ی جذب دل‌ها به خود را روز به روز افزایش دهد. این انقلاب با داشتن مولفه‌های اساسی مانند استکبارستیزی، دارا بودن قدرت درون‌زا و هویت انقلابی و اسلامی، توانسته خود را به عنوان یک انقلاب متمایز از الگوهای قرین خود معرفی نماید. برای ایجاد این الگو و یا تقویت آن در کشورهای مخاطب

1- بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، 1393/06/13

جمهوری اسلامی بایستی به نفس این انقلاب و داشتن برنامه برای عمق استراتژیک آن اندیشید و در این راه از تمام توصیه‌های رهبری معظم انقلاب همانطور که گذشت، اطاعت نمود تا برنامه‌ای هدفمند برای توسعه انقلاب در اکناف عالم باشد. با توجه به آنچه در حال رخ دادن است، درصد قابل قبولی از برنامه‌ی الگوبخشی انقلاب اسلامی محقق نشده است که این مهم نیازمند توجه بیشتر نهادهای دخیل و هم‌افزایی در راستای این هدف عالی اسلامی است. از سویی شناخت ماهیت و هویت ایران اسلامی توسط نیروهای داخلی و دستگاه‌های سیاست خارجی خصوصاً وزارت امور خارجه برای جامه‌ی عمل پوشاندن به صدور انقلاب بسیار ضروری است.

منابع

6. ذولفقاریان، محمد رضا، لطیفی میثم (1390)، *نظریه‌پردازی داده بنیاد*، تهران دانشگاه امام صادق β
7. حریری، نجل (1385)، *اصول و روش‌های پژوهش کیفی*، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی
8. موسسه پژوهش و تبیین گفتمان انقلاب اسلامی (بی تا)، *نقشه‌ی جامع منظومه‌ی گفتمانی پیشرفت اسلامی*، تهران، بی تا
9. سریع القلم، محمود (1379)، *سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران*، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک
10. مدیر شانه‌چی، محسن (1392)، *سیاست خارجی ایران پس از انقلاب*، تهران، نگاه معاصر
11. محمدی، منوچهر (1366)، *اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران*، تهران، امیر کبیر.
12. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1391/02/03) الف، *بیانات در جمع فرماندهان نیروی زمینی ارتش*.
13. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1394/04/20)، الف، *بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان*.
14. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1375/08/09)، الف، *بیانات به مناسبت روز مبارزه با استکبار جهانی*.
15. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1371/08/13)، الف، *بیانات در دیدار جمعی از دانش آموزان و دانشجویان*.
16. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1392/08/12)، الف، *بیانات در دیدار دانش آموزان و*

دانشجویان.

17. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1394/06/12)، ب، **بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری.**

18. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1393/09/06)، الف، **بیانات در دیدار اعضای مجمع عالی بسیج مستضعفین.**

19. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1368/04/04)، الف، **بیانات در مراسم بیعت طلاب و روحانیون.**

20. گفت و گوی پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه‌ای K با دکتر محمدباقر خرمشاد، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات با موضوع «عمق استراتژیک جمهوری اسلامی ایران».

21. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1387/09/24)، الف، **بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت.**

22. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1382/12/22)، الف، **بیانات در دیدار مسئولان و اقشار مختلف مردم.**

23. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1372/03/14)، الف، **بیانات در خطبه‌های نماز جمعه.**

24. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1390/02/03)، الف، **بیانات در دیدار مردم استان فارس.**

25. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1389/08/03)، الف، **بیانات در دیدار طلاب غیرایرانی حوزه‌ی علمیه‌ی قم.**

26. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1372/02/18)، ب، **بیانات در دیدار مردم نوشهر.**

27. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1382/02/10)، ب، **بیانات در دیدار جمعی از کارگران و معلمان.**

28. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1392/06/20)، ب، **بیانات در دیدار کارگزاران حج.**

29. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1385/03/29)، الف، **بیانات در دیدار مسؤولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی.**

30. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1385 / 12 / 01)، ب، **پیام رهبر معظم انقلاب به مناسبت افتتاح**

چهارمین دوره مجلس خبرگان رهبری.

31. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1390/10/07)، ب، **بیانات در دیدار سفرا و رؤسای نمایندگی-**

های سیاسی ایران در خارج از کشور.

32. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1369/02/07)، الف، **مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری**

اسلامی.

33. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1382/03/18)، ج، **بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان**

بسیجی.

34. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1387/11/19)، ب، **بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان**

نیروی هوایی ارتش.

35. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1369/01/01)، ب، **مسئولان کشوری و لشکری در نخستین روز**

از سال نو و در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان.

36. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1387/03/14)، ج، **بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال**

حضرت امام خمینی رحمته‌الله علیه.

37. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1386/02/31)، الف، **بیانات در دیدار اعضای بسیج دانشجویی**

دانشگاه‌ها.

38. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1371/3/13)، ب، **بیانات در دیدار مهمانان خارجی شرکت**

کننده در مراسم سالگرد ارتحال حضرت امام رحمته‌الله علیه.

39. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1369/4/25)، ج، **دیدار اعضای مجلس خبرگان با رهبر**

انقلاب.

40. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1390/01/14)، ج، **دیدار فرماندهان ارشد نظامی جمهوری**

اسلامی ایران با فرمانده کل قوا.

41. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1368/12/22)، ب، **بیانات در دیدار مسئولان و افسار مختلف**

مردم.

42. آیت‌الله خامنه‌ای، سید علی، (1374/03/14)، ج، **بیانات در سالگرد ارتحال حضرت امام**

خمینی رحمته‌الله علیه.

43. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1376/03/14)، الف، *بیانات در سالگرد ارتحال حضرت امام*

خمینی.

44. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1373/11/14)، ب، *بیانات در خطبه‌های نماز جمعه*.

45. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1383/05/25)، ب، *بیانات در دیدار جمعی از مسئولان وزارت*

امور خارجه.

46. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1384/07/24)، الف، *بیانات در دیدار دانشجویان برگزیده و*

نمایندگان تشکل‌های دانشجویی.

47. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1394/06/25)، ج، *بیانات در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران*

انقلاب اسلامی.

48. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1387/09/09)، د، *بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه*

علم و صنعت.

49. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1387/12/22)، ه، *دیدار اعضای مجلس خبرگان با رهبر*

انقلاب.

50. آیت الله خامنه‌ای، سید علی، (1393/06/13)، ب، *بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان*

رهبری.